



Verkeers- en mobiliteitseducatie

Verkeers- en mobiliteitseducatie is een zaak van vele partners: leerkrachten, directie, oudercomité, lokale overheid en politie. Theoretische lessen en praktijkoefeningen in verkeersparken gaan daarbij hand in hand.

Interview

“Lokale overheden steeds vaker betrokken partij”

Verkeers- en mobiliteitseducatie is niet alleen een zaak van de school. Lokale politie en gemeenten nemen steeds vaker hun rol op en kunnen daarbij ook steeds meer rekenen op professionele ondersteuning. Mobiliteitsbrief sprak met Werner De Dobbeleer, woordvoerder van de Vlaamse Stichting Verkeerskunde, hét Vlaamse vormingscentrum over verkeer en mobiliteit.



“Mobiliteits- en verkeers-educatie is geen of-of-, maar een en-en-verhaal.”

Werner De Dobbeleer,
woordvoerder VSV

Welke rol kunnen lokale overheden en politie vervullen in verkeers- en mobiliteitseducatie?

“Verkeers- en mobiliteitseducatie is zeker geen zaak van de scholen of de ouders alleen.

Er gebeurt heel

veel op het terrein, en bij veel interessante projecten zien we dat er een samenwerking ontstaat tussen scholen, oudercomités, het gemeentebestuur, de lokale politie en lokale verenigingen. Zo krijgen de kinderen en jongeren om wie het uiteindelijk draait via verschillende kanalen een consistente boodschap mee. Of het nu gaat om het belang van goede fietsverlichting of veilige verplaatsingen naar de lokale sport- of jeugdclub. Het is dus geen verhaal van ‘of-of’, maar van ‘en-en’.”

Welke rol speelt de Vlaamse Stichting Verkeerskunde?

“Wij zien onze rol vooral als gangmaker. Met het Grote Fietsexamen, de praktische fietstest voor leerlingen uit het laatste jaar

van de basisschool (zie pagina 4), richten we ons bijvoorbeeld uitdrukkelijk ook tot gemeenten en politiezones als mogelijke mede-organisatoren, samen met de scholen. Sommige gemeenten zorgen bijvoorbeeld voor vaste bewegwijzering op de examenroutes, de lokale politie kan op de dag van het examen een oogje in het zeil houden, enzovoort. In een aantal steden en gemeenten is de lokale politie trouwens zelf de initiatiefnemer en de drijvende kracht van het Grote Fietsexamen. Daarnaast zien we het als onze taak om goede voorbeelden ruimere bekendheid te geven, bijvoorbeeld via ons jaarlijks Verkeersveiligheidscongres, met het project Fietsstad/Fietsgemeente.”

Is er een evolutie merkbaar bij gemeenten inzake betrokkenheid bij verkeers- en mobiliteitseducatie?

“De scholen nemen weliswaar nog steeds het grootste deel voor hun rekening, maar we merken toch een groeiende belangstelling bij gemeenten, ook bij de kleinere. Zo zijn er in Vlaanderen tachtig gemeenten die een startbaner verkeersveiligheid in dienst hebben. Deze jongeren staan de scholen bij wanneer ze verkeersinitiatieven nemen. Daarnaast zijn er heel wat gemeenten en politiezones die educatief materiaal ter beschikking stellen van de scholen, zoals een fietsvaardigheidsparcours of dodehoek-

koffers. Tot slot staat het thema verkeersveiligheid sowieso hoog op de agenda in de meeste lokale politiezones, waarbij ook het preventieve aspect veel aandacht krijgt.”

Werkboek schoolomgeving

De Vlaamse overheid publiceerde in september 2010 het ‘Werkboek schoolomgeving, samen werken aan een duurzame en verkeersveilige schoolomgeving’. Het werkboek bundelt een honderdtal praktische fiches

waaruit lokale overheden, politie, leerkrachten en ouders inspiratie kunnen putten om concrete problemen in de schoolomgeving aan te pakken. De maatregelen kunnen op maat gesneden worden voor een specifieke school (aard, ligging, ...). De fiches behandelen infrastructurele maatregelen, handhavinginitiatieven en educatieve maatregelen. Het boek is gratis te downloaden op www.wegenenverkeer.be (klik op ‘verkeer’).

Meer inspiratie voor verkeers- en mobiliteitseducatie: zie pagina 4.





RETIÉ

In een verkeerspark worden verkeerssituaties nagebootst op kindermaat. Mobiele en levende verkeersparken zorgen voor een grotere flexibiliteit en kunnen op verschillende locaties ingericht worden. Meer mogelijkheden dus met een vaak kleiner budget.

Retie: mobiel verkeerspark op vaste locatie

Een mobiel verkeerspark bestaat uit een koffer met signalisatiemateriaal en verkeersborden, en kan gebruikt worden op verschillende locaties. Dit kan op de speelplaats, in de sporthal, ... of in combinatie met een vaste locatie, zoals in Retie.

Schepen Patrick Geuens, Retie: 'Twee jaar geleden wilde ons gemeentebestuur zelf een verkeerspark inrichten. Na overleg met de politiezone Kempen Noord werd echter beslist dat de politie een mobiel verkeerspark zou aankopen waar wij dan gebruik van mochten maken. Onze gemeente heeft gezorgd voor een locatie waar we het verkeerspark tijdelijk konden inrichten. Op een

terrein dat dienst doet als parkeerplaats voor vrachtwagens s 'avonds en in het weekend werd signalisatie geschilderd. De lokale politie kocht zoals beloofd een mobiel verkeerspark aan, in de vorm van een aanhangwagen met een heleboel verkeersborden en signalisatiemateriaal. Nu geeft de politie er elk jaar gedurende een aantal weken verkeerslessen aan alle lagereschoolkinderen uit onze gemeente. Na de lessen wordt ook een examen afgenomen. We hebben nu dus elk jaar een 'tijdelijk' verkeerspark voor een zeer beperkt budget. Het schilderen van de belijning kostte ons destijds slechts 850 euro. Indien nodig worden de markeringen en belijning elk jaar opnieuw geschilderd.'

Ook de andere gemeenten die tot de politiezone Kempen Noord behoren maken gebruik van het mobiele verkeerspark en hebben een gelijkaardig terrein vrijgemaakt om er verkeerslessen te laten doorgaan.

"Een parkeerterrein voor vrachtwagens doet nu een paar weken per jaar dienst als tijdelijk verkeerspark."

Foto Patrick Geuens, schepen mobiliteit in Retie



RETIÉ

Scherpenheuvel-Zichem: levend verkeerspark in woonwijk

Bij een levend verkeerspark krijgen leerlingen vooraf op school verkeerseducatieve lessen om daarna hun rijvaardigheid en theoretische kennis in de praktijk te toetsen. Soms worden enkele straten of een woonwijk daarvoor een tijde afgesloten voor doorgaand verkeer. In Scherpenheuvel-Zichem gaat men nog een stapje verder: de betreffende wijk wordt er niet afgesloten voor verkeer. Via signalisatie wordt doorrijdend verkeer wel duidelijk gewaarschuwd dat ze in een tijdelijk 'verkeerspark' belanden en dus extra voorzichtig moeten zijn.

Geen gocarts

Mobiliteitsambtenaar Eric Placklé: "Vroeger werkten wij zoals vele anderen met een klassiek verkeerspark met fietsen en gocarts.

"De kinderen kunnen veilig oefenen in een reële woonwijk met écht verkeer."

Eric Placklé,
mobiliteitsambtenaar
Scherpenheuvel-Zichem



SCHERPENHEUVEL-ZICHEM

Onze ervaring was dat kinderen daarbij vooral gericht waren op het spelaspect, en niet zozeer bezig waren met verkeersregels. Daarom zochten we naar een andere manier om verkeerslessen in de praktijk te brengen. Zo kwamen we ertoe om 'levende verkeersparken' in te richten in een paar rustige residentiële woonwijken in Averbode en Scherpenheuvel-Zichem. Het concept is dat er geen verkeer geweerd wordt, maar dat er wel duidelijk gesignaleerd wordt dat er in de wijk verkeerslessen doorgaan."

"De wijk wordt tijdelijk omgevormd tot een volledige zone 30 en er worden toegangen gecreëerd door middel van hekken. Aan die 'poorten' wordt het verkeer gewaarschuwd dat ze een verkeerles naderen en dat er dus veel kinderen op de weg zijn. Binnen het verkeerspark brengen we ook extra tijdelijke signalisatie en verkeersborden aan om zoveel mogelijk verkeerssituaties na te bootsen. Er worden bijvoorbeeld in heel dunne verf zebra-paden aangebracht. Leerkrachten en politie fietsen tijdens de oefeningen in het verkeerspark rond om toezicht te houden. De politie noteert ook eventuele overtredingen of andere fouten die de kinderen maken, zo weten

de leerkrachten waar ze nadien in de klas nog moeten op terugkomen. De verkeerslessen organiseren we één keer per jaar, gedurende twee dagen in elke wijk. Verschillende scholen oefenen dus tegelijk. De bewoners worden hierover tijdig ingelicht."

Budgetvriendelijk

"Aansluitend organiseren we ook verkeersactiviteiten in kleinere groepjes: sensibilisering rond de dode hoek, een verkeerswandeling, fietsbehendigheidsoefeningen, ... We zijn erg tevreden over dit concept: de kinderen kunnen veilig oefenen in een reële verkeerssituatie en bevinden zich toch in een beschermde omgeving. Vermits we geen terrein moeten aankopen en onderhouden, is het ook een budgetvriendelijke oplossing. We organiseren deze lessen ondertussen al meer dan tien jaar. Leerkrachten, leerlingen en ouders geven ons positieve respons. Vroeger namen enkel kinderen uit het vijfde en zesde leerjaar deel, maar sinds kort oefenen we ook met kinderen van het derde en vierde leerjaar. Voor de tweede graad maken we het tijdelijke verkeerspark dan wel wat kleiner, zodat er meer overzicht en toezicht mogelijk is."

Stabroek: enthousiaste 'verkeersschool'

Via de eindtermen en ontwikkelingsdoelen is elke school verplicht om rond verkeerseducatie te werken. Sommige scholen doen echter meer dan wat van hen wordt verwacht. Basisschool 'De Rekke' in Hoevenen (Stabroek) is zo'n enthousiaste verkeersschool.

In het kleuter- en lager onderwijs van gemeentelijke basisschool 'De Rekke' (418 lln.) wordt meer dan gemiddeld aandacht besteed aan verkeerseducatie. De gemeente ondersteunt onder meer via de aankoop van C3-bordjes, fluohesjes, een fietskoffer (met fiches over hoe een fiets werkt, fietsparcours, werkboekje, ...) en de opmaak van een schoolbereikbaarheidsplan. Vanuit het leerkrachtenteam en de directie is er ook een goed informeel contact met de mobiliteitsambtenaar die op vraag ondersteunt met informatie en advies, maar het engagement voor verkeerseducatie komt toch vooral vanuit de school zelf. Directrice Inge Coeckelbergs en meester Rik Dewel (verkeerswerkgroep): "Iedere dag moeten onze leerlingen het verkeer trotseren. Het is belangrijk dat ze dat veilig en milieuvriendelijk doen. Wanneer ouders hun leerlingen inschrijven, geven wij ze al een schoolbereikbaarheidsplan mee. Door verkeerslessen in de klas en praktijklessen waarmee we ons onder begeleiding in het verkeer begeven, proberen we de kinderen zo veel mogelijk inzicht en ervaring mee te geven over veilig verkeer."

delijk doen. Wanneer ouders hun leerlingen inschrijven, geven wij ze al een schoolbereikbaarheidsplan mee. Door verkeerslessen in de klas en praktijklessen waarmee we ons onder begeleiding in het verkeer begeven, proberen we de kinderen zo veel mogelijk inzicht en ervaring mee te geven over veilig verkeer."



STABROEK

Een greep uit het verkeerseducatief aanbod:

- Tijdens de W.O.-les leren kinderen hoe ze een veilige passagier moeten zijn: gedrag in de auto, gordel en/of autozitje, uitstappen langs de veilige kant, fluovest dragen, ...
- Verkeersuitstappen: leren oversteken van de straat, verkeerswandeling rond de school: bekijken, kennismaken en uitleg over verkeersborden.
- Sommige uitstappen gaan met het openbaar vervoer. De kinderen leren zo hoe ze een dienstregeling moeten gebruiken en een reisweg uitstippelen (zie foto).
- Samen de Verkeersslang, fietsexamen, Grote Verkeerstoets, waarneming 'dode hoek'.
- Verkeersquiz op het digibord, 'Verkeershoekenwerk': spelletjes en activiteiten rond verkeer.

Sensibilisering

Geel-Laakdal-Meerhout: Helm op, fluo top!

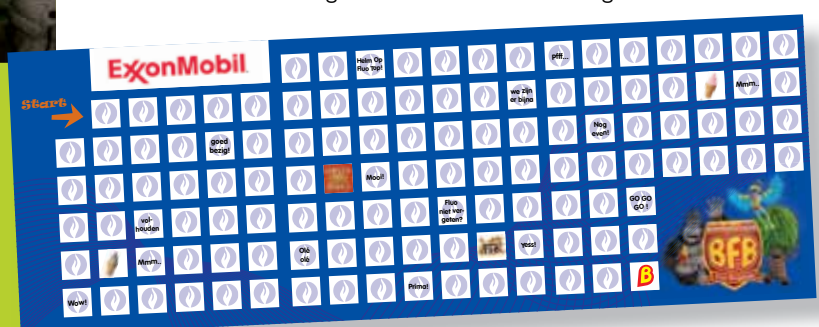
Alle kleuter- en lagere scholen van de politiezone Geel-Laakdal-Meerhout konden in het begin van het schooljaar intekenen voor het project: 'Helm op, fluo top!'. Zo wil de politie jongeren stimuleren om een fluovest en fietshelm te dragen. Het project loopt in samenwerking met verschillende partners: sponsors, scholen en gemeentebesturen.



POLITIEZONE GEEL-LAAKDAL-MEERHOUT

Jos Delarbe, Preventiedienst Politiezone Geel-Laakdal-Meerhout: 'De reacties zijn opmerkelijk positief. We merken ook dat er meer en meer kinderen met de fiets naar school worden gebracht. Vooraf werd er een meting gedaan waaruit bleek dat 17% van de leerlingen zich zichtbaar opstelden in het verkeer. Tijdens het project werd opnieuw een meting uitgevoerd en de cijfers waren verbluffend: 87% stelt zich zichtbaar op in het verkeer. Het project is goedkoop, innovatief en overal in België uitvoerbaar.'

In september kregen alle scholen uit de politiezone een brief in de bus om in te tekenen op het verkeersproject 'Helm op, fluo top!'. Alle scholen gingen daarop in, in totaal 9.241 leerlingen. Elke leerling krijgt een persoonlijke stickerkaart. Leerlingen die 's morgens met een fluovest naar school komen, krijgen een sticker die op de kaart gekleefd kan worden. In de loop van het schooljaar kan de leerling, naargelang het aantal stickers op zijn kaart, een korting of zelfs gratis toegang krijgen bij de deelnemende partners. Bijvoorbeeld een gratis ijsje, een bioscoopticket, gratis toegang tot de Olmense zoo of Bobbejaanland, ... Ook in de loop van het schooljaar maken de kinderen kans op extra beloningen. De controle op het dragen van de fietshelm en fluovestje en het uitdelen van de stickers gebeurt door de scholen. Deelname is gratis voor scholen en leerlingen.



Stickerkaart Helm op, fluo top!

Meer inspiratie voor verkeers- en mobiliteitseducatie

■ Octopusplan (Voetgangersbeweging)



Het Octopusplan van de Voetgangersbeweging is een veelzijdige en grondige aanpak om verkeersveiligheid van kinderen op weg naar school te verhogen. In het plan wordt er via verschillende invalshoeken gewerkt

aan het verplaatsingsgedrag, de infrastructuur én de dialoog tussen scholen, gemeentebesturen, politie, buurtbewoners en ouders. De ondersteunende website is gratis en bevat eenvoudige tools om schoolroutes en knelpunten in kaart te brengen en geeft meteen suggesties voor de aanpak van die problemen. Een gemeente (en/of politiezone) kan met het plan de scholen stimuleren, eenvoudig online monitoren, schoolroutes in kaart brengen, de door de ouders/school aangegeven knelpunten bekijken en deze effectief gaan aanpakken. *Meer info: 03 270 06 30, info@octopusplan.be, www.octopusplan.be.*

■ Mobibus (VSV)



De Mobibus is een rondreizende, interactieve tentoonstelling over verkeer en mobiliteit voor de leerlingen van de tweede graad van het secundair onderwijs. De leerlingen krijgen op een speelse manier informatie over mobiliteit in het algemeen, zichtbaarheid, verkeersregels en de dode hoek aangereikt. De bus kan voor één of twee weken gereserveerd worden door een stad, gemeente of politiezone.

Nieuwe reserveringen kunnen vanaf 15 september 2012 via www.verkeerskunde.be.

■ Het grote Fietsexamen en de grote Verkeerstoets (VSV)

De Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) biedt met het project 'het Grote Fietsexamen' een kant-en-klaar pakket om een fietsexamen te organiseren. De proef is bedoeld voor kinderen van het zesde leerjaar. Gemeenten en politiezones hebben nu ook een eigen inschrijvingsmodule, waarmee ze het overzicht over deelnemende scholen uit hun gemeente kunnen bewaren en de resultaten mee kunnen opvolgen. *Meer info: www.grotefietsexamen.be.*

Op deze website vindt u ook meer info over de Grote Verkeerstoets, een theorietoets voor leerlingen van het vijfde leerjaar.

■ Slimme Mobiele Scholen (VSV)

Slimme Mobiele Scholen (SMS) biedt secundaire scholen inhoudelijke en financiële ondersteuning om verkeers- en mobiliteitseducatie in alle graden op de agenda te zetten. In de nieuwe SMS-webshop kan je ook allerlei producten en initiatieven reserveren. De SMS-webshop is er voor het basis- en secundair onderwijs. *Meer info: www.slimmemobilescholen.be.*

■ Ondersteuning rond verkeersveiligheid (BIVV)

Lokale overheden, scholen, instellingen, jeugdbewegingen, ... kunnen een beroep doen op het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIVV) om samen te werken aan educatieve en sensibiliseringsacties om de verkeersveiligheid van jongeren te verbeteren, zoals bijvoorbeeld 'de fotokiosk'. *Meer info bij de afdeling 'Jongeren' binnen het departement communicatie van het BIVV: jan.vandaele@bivv.be.* Allerhande educatief materiaal en brochures kunnen ook worden besteld via de vernieuwde webshop van het BIVV.

Ga naar de webshop via www.bivv.be.

■ Tuimelwagens en verkeerspistes (BIVV)

Reeds verschillende jaren werkt het BIVV samen met de cel 'Educatie en Preventie' van de Wegpolitie rond verkeersopleidingen. Het BIVV heeft daarvoor onder andere verkeerspistes (materiaal om een parcours uit te bouwen met allerhande testjes) en twee tuimelwagens ter beschikking. De tuimelwagens kunnen ingezet worden op vraag van federale en lokale politiediensten, naar aanleiding van preventieacties, opendeurdagen in het onderwijs en controleacties. *Contact: info@bivv.be*

■ Dode hoek? GOED GEZIEN? (Fietsersbond)

De Fietsersbond vzw en Transport en Logistiek Vlaanderen (Beroepsvereniging Vlaamse goederenvervoerders) werkten – met steun van de Vlaamse Overheid – de sensibiliseringscampagne 'GOED GEZIEN?' uit. Die bestaat uit drie grote luiken: nascholingen rond de dode hoek in elke Vlaamse Provincie voor leerkrachten en politiezones, een lespakket 'Goed Gezien?' en professionele sessies dode hoek in 20 hogescholen.

Meer info: www.dodehoek.be.



■ Fietsacademie (Fietsersbond)

Dit voorjaar startte de Fietsersbond met de Fietsacademie. Om aan de grote vraag naar fietseducatie tegemoet te komen, leidt de Fietsacademie vrijwilligers op tot fietsdocent. De fietsdocenten worden vervolgens ingezet om vorming te geven aan diverse organisaties. *Meer info: fietsacademie@fietsersbond.be, 03 - 231 92 95, www.fietsersbond.be.*

■ Sam de verkeersslang (Mobiël21)



Met de campagne 'Sam de Verkeersslang' stimuleert Mobiël 21 kinderen en ouders om veilig en milieuvriendelijk naar school te gaan. 920 basisscholen, dat zijn 242.656 leerlingen, namen dit jaar in mei deel. De campagne bestaat uit een spel, inhoudelijke begeleidingen, publicaties, verkeersveiligheidsmateriaal en het fietsbelconcert Sam rinkelt!. Mobiël 21 motiveert de deelnemende scholen ook om inhoudelijke en structurele mobiliteitsinitiatieven uit te werken. Daarom worden binnen de campagne een aantal scholen gratis begeleid bij het opmaken van een schoolvervoerplan of een schoolroutekaart, het uitwerken van een verkeerseducatieve route of het opstarten van een fietspool. *Meer info: www.verkeersslang.be*

■ Mobiliteitsspelen (Mobiël 21)

Aya is een bordspel over mobiliteit voor kleuters tussen 4 en 6. Via spelletjes, puzzels en andere opdrachten loodsen ze hun pion veilig tot aan de schoolpoort. *Meer info: www.aya.be.*

MoRe, Mobiele Reporters is een spel voor leerlingen van de tweede en de derde graad van het basisonderwijs. De spelers kruipen in de huid van een journalist en verzamelen via doe-, denk- en beeldopdrachten informatie over mobiliteit, milieu en gezondheid. *Meer info: www.mobielereporters.be.*

■ Bambinibox (Mobiël 21)

Mobiël 21 ontwikkelde een activiteitenbox 'Bambinibox' voor de kleuterklas rond het thema duurzame mobiliteit. In de box zitten prentenboeken en enkele brochures. Twee kleine spelletjes en het mobiliteitsspel Aya horen er ook bij. De box kan gratis uitgeleend worden, maar reserveren is wel noodzakelijk. *Meer info: www.mobiel21.be.*

Meer tips en inspirerende ideeën in het Werkboek Schoolomgeving (zie pagina 1).